

УДК 556.3(092)

ГЕРАСИМ ВАСИЛЬОВИЧ БОГОМОЛОВ

(До 110-річчя від дня народження)

В.І. Лялько, О.Ю. Митропольський

17 березня 2015 р. виповнюється 110 років від дня народження академіка Академії наук Білоруської РСР, професора, доктора геолого-мінералогічних наук Герасима Васильовича Богомоллова – одного з видатних представників гідрогеологічної науки і творця школи гідрогеологів, що збагатили науку фундаментальними дослідженнями в галузі гідрогеології, нафтової геології, геотермії.

В 1928 р. Г.В. Богомоллов після успішного закінчення Московської гірничої академії розпочав трудову діяльність в Інституті споруджень ВДНГ СРСР. Тут з травня 1928 по грудень 1935 р. він очолював гідрогеологічну експедицію з водозабезпечення м. Мінськ, а в 1930 р. був призначений заступником начальника Бюро підземних вод інституту. Під його керівництвом проведені детальні гідрогеологічні дослідження в басейні р. Свіслоч і пробурена найглибша на той час гідрогеологічна свердловина в західних районах СРСР. За матеріалами цих досліджень в 1933 р. він захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата геолого-мінералогічних наук.

З 1931 по 1934 р. Г.В. Богомоллов – заступник директора з наукової частини Всесоюзного науково-дослідного інституту інженерно-будівельної гідротехніки і гідрогеології (Гідротехгео) і доцент МГРІ, а після створення інституту ВОДГЕО в системі Наркомтяжпрому СРСР – заступник директора з наукової частини цього інституту. В кінці 1936 р. його направляють на роботу в Головне геологічне управління Наркомтяжпрому СРСР, де назначають директором науково-дослідницького Бюро гідрогеології та інженерної геології. Після захисту докторської дисертації в 1939 р. – він член колегії Комітету із справ геології при СНК

СРСР і директор щойно організованого Науково-дослідного інституту гідрогеології та інженерної геології (ВСЕГІНГЕО), який очолює протягом майже 15 років.

Під час Великої Вітчизняної війни Г.В. Богомоллов віддає багато сил і енергії гідрогеологічним та інженерно-геологічним дослідженням, що пов'язані з будівництвом оборонних споруд і водозабезпеченням евакуйованих підприємств, керує складанням оглядових гідрогеологічних карт. Він – один із активних учасників відкриття і розвідки родовищ калійних солей і нафти на території Білорусії. Складена Г.В. Богомолловим карта будови земної кори Білорусії побачила світ під час війни в блокадному Ленінграді. Під його керівництвом і за безпосередньою участю підготовлено том «Геология СССР» (М.: Изд-во АН СССР, 1945) по Білорусії, що відіграв важливу роль у виявленні корисних копалин і відновленні зруйнованого господарства республіки. За відкриття родовищ солей і нафти Г.В. Богомоллов був відзначений Державною премією СРСР за 1947 р.

© В.І. Лялько, О.Ю. Митропольський, 2014

За заслуги у вивченні надр Білорусії він обраний членом-кореспондентом Академії наук БРСР.

З 1950 р. Г.В. Богомолов – заступник міністра геології СРСР. В кінці 1953 р., у зв'язку з переорганізацією Міністерства геології, він направлений на роботу в Академію наук СРСР, де був призначений заступником академіка-секретаря Відділення геології і географії Президії АН СРСР. Одночасно він працює старшим науковим співробітником Лабораторії гідрогеологічних проблем АН СРСР. За розробку методу хімічного закріплення ґрунтів вченого відзначено Державною премією СРСР за 1952 р. В 1960 р. його обрано дійсним членом Академії наук Білоруської РСР.

З 1961 р. Г.В. Богомолов – директор Інституту геологічних наук АН БРСР, а з 1964 р. – завідувачий відділом Інституту геохімії і геофізики БРСР.

Одним із успішно розвинених напрямів наукової діяльності Герасима Васильовича є гідрогеологічні дослідження. За 15-літній період, протягом якого вони виконувались в Білорусії під його керівництвом, створена школа спеціалістів-гідрогеологів і геофізиків, що успішно вирішували задачі геотермії західного регіону європейської частини Радянського Союзу. Досягнення цієї школи відображені в ряді публікацій, в тому числі у колективній монографії «Геотермическая зональность территории БССР» («Наука и техника», Минск, 1972), що привернула увагу геологічної спільноти. Г.В. Богомолов одним із перших наголосив на перспективності вивчення глибинних геологічних структур геотермічними методами і вперше описав термальні води БРСР.

Другий не менш актуальний і важливий напрям, який очолив Г.В. Богомолов, – вивчення порових вод. Вивчення порових вод має велике наукове і практичне значення для з'ясування умов переносу мінеральної й органічної речовини порід, формування підземних вод, пізнання природи міцності глинистих порід. Дослідження властивостей порових розчинів полегшує розв'язання ряду практич-

них задач, зокрема впливу цих розчинів на мінералізацію, ресурси підземних вод, на взаємодію промстоків, що закачуються, з глибинними колекторами та ін. Вчений був ініціатором і організатором Першого всесоюзного симпозиуму «Поровые растворы и методы их изучения». При Президії АН БРСР була організована проблемна рада з порових розчинів, її голова – академік Г.В. Богомолов.

За вказаними двома науковими напрямками – вивченню гідрогеотермічних умов та порових розчинів – очолювані Герасимом Васильовичем колективи проводили дослідження в координації та співпраці з колегами – гідрогеологами України, що працювали під керівництвом чл.-кор. АН УРСР Андрія Євтихійовича Бабинця.

Велику роботу Г.В. Богомолов здійснював по лінії міжнародного співробітництва. Він – віце-президент Комісії підземних вод Міжнародної Асоціації гідрогеологічних наук, член наукового комітету з водних досліджень Міжнародної ради наукових союзів, член-кореспондент геологічних товариств Бельгії і Франції. В 1972 р. на геологічному конгресі в Канаді його обрано членом бюро Комісії по складанню гідрогеологічної карти світу.

Г.В. Богомолов опублікував понад 250 робіт, серед яких 12 монографій і п'ять посібників, підготував 12 докторів і 30 кандидатів наук.

Герасим Васильович – лауреат Державних премій СРСР (1947 і 1952 рр.), Державної премії з науки і техніки БРСР (1972 р.), йому присвоєно почесне звання заслуженого діяча науки і техніки БРСР.

Широкий геологічний громадський Г.В. Богомолов відомий як видатний вчений, що зробив суттєвий внесок у різні галузі вітчизняної геології, гідрогеології, геотермії, гідрогеохімії і народного господарства.

Стаття надійшла
14.02.2014